

STORTINGET

Innst. 517 L

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra utdannings- og forskningskomiteen

Prop. 111 L (2020–2021)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i universitets- og høyskoleloven, utdanningsstøtteloven, fagskoleloven og yrkeskva- lifikasjonsloven mv. (samleproposisjon)

Til Stortinget

1. Sammendrag

Kunnskapsdepartementet legger i proposisjonen fram forslag til endringer i universitets- og høyskoleloven, fagskoleloven, yrkeskvalifikasjonsloven og utdanningsstøtteloven. Videre foreslår departementet en teknisk endring i studentsamskipnadsloven for å rette opp at et ledd ved en feil falt ut av en bestemmelse ved en tidligere lovendring.

1.1 Endringer i universitets- og høyskoleloven

Departementet foreslår en rekke endringer i universitets- og høyskoleloven som ledd i oppfølgingen av universitets- og høyskolelovutvalgets utredning NOU 2020:3 Ny lov om universiteter og høyskoler.

Samlet sett er utvalgets utredning så omfattende at det vil ta tid å følge den opp med forslag til en helhetlig og ny lov. På enkelte områder er det også behov for videre utredninger og nye høringer. Departementet mener likevel at det er viktig nå å ta stilling til en del av utvalgets forslag, både for å avklare sentrale spørsmål som har vært på høring og fordi departementet på enkelte områder ser behov for endringer i regelverket også på kort sikt. Departementet følger derfor i første omgang opp utvalgets utredning med å fremme forslag til endringer i universitets- og høyskoleloven i proposisjonen.

Departementet ser oppfølgingen av utvalgets forslag i sammenheng med blant annet Meld. St. 16 (2020–2021) Utdanning for omstilling – Økt arbeidslivsrelevans i høyere utdanning og Meld. St. 19 (2020–2021) Styring av statlige universiteter og høyskoler. Departementet vil arbeide videre både med utvalgets forslag og andre endringer som bør vurderes, og komme tilbake til Stortinget med forslag til en ny lov om universiteter og høyskoler på et senere tidspunkt.

Departementet foreslår endringer i bestemmelsene om universiteter og høyskolars formål og oppgaver. Formålsbestemmelsen foreslås endret til å angi formålet med universiteter og høyskoler, og bærekraftsperspektivet tas inn i formålet. Departementet foreslår å klargjøre reglene om lovens stedlige virkeområde.

Departementet foreslår å tydeliggjøre bestemmelsene om godkjenning eller godskriving av utenlandsk høyere utdanning i Norge og mellom norske institusjoner.

I bestemmelsen om opptak foreslår departementet å fjerne den øvre aldersgrensen for dispensasjon for kravet om generell studiekompetanse. I bestemmelsen om eksamen og sensur foreslår departementet en ny regel om krav om to sensorer ved vurderinger der institusjonene bruker karakterskalaen A til F, både på høyere og lavere grad.

Kravet om at valg til studentorgan skal avholdes ved urnevalg foreslås fjernet slik at studentdemokratiene selv kan bestemme hvordan de skal gjennomføre valg. Departementet foreslår å lovfeste at institusjonen skal dokumentere omfanget av tilretteleggingen de gjør for studentdemokratiet.

Departementet foreslår å oppdatere læringsmiljøbegrepet og å tydeliggjøre institusjonens plikt til å tilrettelegge for et godt læringsmiljø. Det foreslås også en re-

gel om at studenter skal kunne varsle om kritikkverdige forhold ved institusjonen og vernes mot gjengjeldelse.

Videre foreslås det å tydeliggjøre regler om bortvisning ved forstyrrende opptreden, og at institusjonene skal ha plikt til å politianmelde bruk av falske vitnemål. Departementet foreslår også at loven eksplisitt sier at institusjonene kan innhente politiattest både ved opp- tak til og underveis i de aktuelle utdanningene.

Departementet foreslår å oppheve adgangen institusjonene har til å ansette administrerende direktør på åremål når institusjonene har valgt rektor som styreleder, slik at direktøren skal ansettes fast. Reglene for vekting av stemmer ved valg av rektor ved de institusjonene som har valgt rektor foreslås endret, slik at de ansattes stemmer teller likt uavhengig av om de er faglig eller administrativt ansatt.

I proposisjonen drøfter departementet noen av endringsforslagene fra utvalget som departementet ikke følger opp med lovendringsforslag. Blant annet følger departementet ikke opp forslaget om endring i ledelsesmodellen for institusjonene eller innføring av en ny karakterskala. Departementet mener at gratisprinsippet skal ligge fast, og foreslår noen språklige endringer i bestemmelsen.

1.2 Behandling av personopplysninger og digitale tjenester

Departementet gjennomgår i proposisjonen regelverket for bruk av noen digitale verktøy innen høyere utdanning, og særlig for behandling av personopplysninger. Departementet foreslår endringer i en del bestemmelser i universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven. Regelverket for noen av NOKUTs oppgaver, særlig knyttet til automatisering av saksbehandlingen ved godkjenning av utdanninger, foreslås endret, og det foreslås justeringer i regelverket for samordning av godkjenningsvedtak og bruk av et register over slike vedtak. For å sikre helhetlig regelverk foreslår departementet en endring i opplæringsloven om behandling av personopplysninger ved godkjenning av utenlandsk fagopplæring.

Departementet foreslår endringer i regelverket for vitnemålsportalen, en portal for sikker tilgjengeliggjøring av vitnemål, karakterer og annen dokumentasjon for oppnådd kompetanse. Endringene skal tilrettelegge for utvidet bruk av denne. Departementet foreslår også en mindre utvidelse og klargjøring av reglene for databasen for statistikk om høyere utdanning.

Departementet foreslår endringer i utdanningsstøttelovens regler for behandling av personopplysninger. Endringene er i hovedsak begrunnet i behov for klargjøring og presisering av eksisterende praksis. Departementet foreslår en generell hjemmel for behandling av personopplysninger når dette er nødvendig for å forvalte rettigheter og plikter etter utdanningsstøtteordningene.

Departementet foreslår også en lovregulering av adgangen til bruk av automatisert behandling av personopplysninger. Videre omtaler departementet bruk av personopplysninger for å tilpasse informasjon til søkere og låntakere, for utvikling og test av IT-systemer og for utredning og evaluering av utdanningsstøtteordningene. Departementet foreslår at loven gir Lånekassen adgang til å hente inn opplysninger fra andre når dette er nødvendig for å forvalte en søkers eller låntakers rettigheter etter regelverket for utdanningsstøtte. Videre foreslår departementet en lovbestemmelse om utlevering av nærmere bestemte opplysninger til andre lands utdanningsstøttemyndigheter.

1.3 Endringer i fagskoleloven

Departementet gjennomgår og foreslår å endre fagskoleloven for å presisere krav til fagskoleutdanningens kunnskapsgrunnlag og å tydeliggjøre utdanningens egenart og dens tilknytning til arbeidslivet. Departementet ønsker ingen vesentlig endring i hvilke utdanninger som regnes som fagskoleutdanning. Høringsinnspillene støtter dette. Fagskoleutdanninger som kan vise til et behov for kandidatene og deres kompetanse i et arbeidsmarked, bør få mulighet til å oppnå akkreditering så lenge kunnskapsgrunnlaget ikke er i strid med anerkjent vitenskap.

Departementet foreslår å fjerne kravet til fagskoleutdanningens minstelengde, som i dag er på minimum et halvt års omfang. Fagskoler kan få akkreditering for fagskoleutdanninger med mindre enn et halvt års omfang dersom institusjonen minimum har tilbud om en fagskoleutdanning på 60 studiepoeng eller mer, og har uteksaminert kandidater i minst to år.

Videre foreslår departementet endringer i regelen om opptak til kunstfaglige fagskoleutdanninger. Departementet foreslår en plikt for fagskolene til å politianmelde bruk av falske dokumenter, og noen endringer i reglene for politiattest.

1.4 Endringer i yrkeskvalifikasjonsloven

Departementet foreslår endringer i yrkeskvalifikasjonsloven for å tilrettelegge for godkjenning av yrkeskvalifikasjoner fra tredjeland (land utenfor EU/EØS og Sveits) med sikte på forenkling og raskere godkjenning. Departementet foreslår at enkelte av prinsippene i yrkeskvalifikasjonsloven også skal gjelde for personer med yrkeskvalifikasjoner fra tredjeland.

Videre foreslår departementet enkelte endringer som skal sikre en bedre gjennomføring av yrkeskvalifikasjonsdirektivet i yrkeskvalifikasjonsloven.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Høyre, Marianne Synnes Emblemsvåg, Kent

Gudmundsen, Turid Kristensen og Mathilde Tybring-Gjedde, fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Nina Sandberg og Torstein Tvedt Solberg, fra Fremskrittspartiet, lederen Roy Steffensen og Hanne Dyveke Søttar, fra Senterpartiet, Marit Arnstad og Marit Knutsdatter Strand, fra Sosialistisk Venstreparti, Mona Fagerås, fra Venstre, Solveig Schytz, og fra Kristelig Folkeparti, Hans Fredrik Grøvan, viser til proposisjonen med regjeringens forslag til endringer i universitets- og høyskoleloven, fagskoleloven, yrkeskvalifikasjonsloven og utdanningsstøtteloven. Komiteen merker seg også at departementet foreslår to mindre endringer i opplæringsloven og i studentsamskipnadsloven.

Komiteen har mottatt en rekke skriftlige innspill i saken. Disse ligger på sakens side på stortinget.no. Komiteen setter pris på alle innspill til komiteen i forbindelse med behandlingen av proposisjonen.

Komiteen oppfatter at endringene fremlagt i universitets- og høyskoleloven er en oppfølging av universitets- og høyskolelovutvalgets utredning NOU 2020:3 Ny lov om universiteter og høyskoler.

Komiteen merker seg at endringene i proposisjonen må sees i sammenheng med blant annet Meld. St. 16 (2020–2021) Utdanning for omstilling – Økt arbeidslivsrelevans i høyere utdanning og Meld. St. 19 (2020–2021) Styring av statlige universiteter og høyskoler.

Komiteen anerkjenner hvor viktig universiteter og høyskoler er som sentrale samfunnsinstitusjoner, og derfor hvor viktig det er med justeringer av lover og regler som omhandler dette sentrale området i samfunnet. Høyere utdanning spiller en nøkkelrolle i utvikling av ny kunnskap og kompetanse for å løse både små og store, nasjonale og globale samfunnsutfordringer, og sektoren har samtidig vært i stor utvikling siden loven ble vedtatt i 2005, noe som gjør at det er behov for en større gjennomgang. Komiteen mener det er viktig å bevare mangfoldet innen høyere utdanning og legge til rette for utvikling av ulike faglige og strategiske profiler.

Komiteen støtter regjeringens mål om at styring av sektoren er basert på at institusjonene skal ha stor grad av autonomi og faglig frihet. Komiteen merker seg at hovedtrekkene i dagens lov videreføres og bygger på de samme prinsippene om akademisk frihet, gratisprinsippet og institusjonenes autonomi som gjeldende lov.

Komiteen ser det som positivt at regjeringen ønsker å forsterke arbeidet med å styrke studentenes rettigheter, blant annet ved sykdom, og imøteser dette viktige arbeidet.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti støtter regjeringens forslag til endringer i universitets- og høyskoleloven.

Disse medlemmer ser med velvilje på regjeringens forslag om å klargjøre reglene om lovens stedlige virkeområde. Disse medlemmer er tilfreds med at reglene for vekting av stemmer ved valg av rektor foreslås endret, slik at de ansattes stemmer teller likt uavhengig av om de er faglig eller administrativt ansatte. Disse medlemmer merker seg proposisjonens forslag om å oppheve adgangen institusjonene har til å ansette administrerende direktør på åremål ved visse forutsetninger, slik at direktøren skal ansettes fast.

Disse medlemmer støtter ellers proposisjonens justeringer av lover og regler rundt håndteringen av personopplysninger samt saksbehandling. Disse medlemmer ser positivt på de foreslåtte endringene i fagskoleloven i denne proposisjonen samt de foreslåtte endringene for å legge til rette for godkjenning av yrkeskvalifikasjoner fra tredjeland med forenkling og raskere godkjenning.

Disse medlemmer støtter proposisjonens forslag om å tydeliggjøre bestemmelsene om godkjenning eller godskrivning av utenlandsk høyere utdanning i Norge og mellom norske institusjoner samt forslaget om at universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven eksplisitt sier at institusjonene kan innhente politiattest både ved opptak til og underveis i aktuelle utdanninger.

Disse medlemmer er trygge på at regjeringen i alt sitt videre arbeid på området vil fortsette å arbeide tett og inkluderende sammen med alle interessenter og parter innen høyere utdanning.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti merker seg at samleproposisjonen foreslår endringer i større og mindre omfang av flere lover på utdanningsområdet, sammen med en revisjon av universitets- og høyskoleloven.

2.1 Endringer i universitets- og høyskoleloven

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at statens styring av høyere utdanning og forskning bør være enkel og overordnet, sikre samfunnsoppdraget og gi en god utnyttelse av samfunnets investeringer. Styringen av universiteter og høyskoler skal gi institusjonene, ansatte og studenter autonomi, tillit og ansvar og bidra til at viktige samfunns mål nås. Universitets- og høyskoleloven er en overordnet og forutsigbar måte å styre på, der autonome universiteter og høyskoler oppfyller samfunnsoppdraget innenfor nasjonale rammer.

Disse medlemmer mener at universitets- og høyskolesektoren trenger en helhetlig, gjennomarbeid-

det lov, og hadde forventet en egen lovproposisjon som oppfølging av NOU 2020: 3 Ny lov om universiteter og høyskoler. Disse medlemmer registrerer at regjeringen i stedet foreslår noen endringer som trengs på kortere sikt.

Disse medlemmer er tilfredse med at en del kontroversielle anbefalinger fra universitets- og høyskolelovutvalget ikke følges opp i proposisjonen, som endring i ledelsesmodell, innføring av ny karakterskala og å fjerne muligheten for kjønnspoeng ved opptak.

2.1.1 Lovens virkeområde

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ser at det er behov for å tydeliggjøre lovens stedlige virkeområde i en tid der institusjonene vil møte økende krav til internasjonalisering av virksomheten, og støtter forslaget til presisering i lovens § 1-2.

2.1.2 Universiteter og høyskolars formål og oppgaver

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti støtter regjeringens forslag til endringer i bestemmelsene om universiteter og høyskolars formål og oppgaver. Disse medlemmer støtter at formålsbestemmelsen foreslås endret til å angi formålet med universiteter og høyskoler, og at bærekraftperspektivet tas inn i dette. Målet om bærekraft er viktig på tvers av samfunnsområder og er grunnlaget i den videre utviklingen av det norske samfunnet. Disse medlemmer mener derfor det er naturlig at dette legges til grunn i bestemmelsene om formålet og oppgavene i høyere utdanning.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener det er hensiktsmessig å endre formålsbestemmelsen til å angi formålet loven med universiteter og høyskoler, og støtter at bærekraftperspektivet inkluderes. Det er ingen tvil om at de høyere utdanningsinstitusjonene har en nøkkelrolle i utviklingen av et bærekraftig samfunn.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil understreke at i en svært heterogen sektor, der det er behov for større grad av arbeidsdeling mellom ulike institusjoner, og der det tidligere høyskoleoppdraget er lagt inn i en felles lov, må denne bestemmelsen forstås dithen at det er sektoren som sådan som skal innfri formålet om utdanning, forskning og kunstnerisk utviklingsarbeid på høyt internasjonalt nivå – ikke nødvendigvis den enkelte institusjon. Muligheten til å innfri dette vil avhenge av institusjonenes omfang, økonomi og arbeidsdelingen i sektoren. Disse medlemmer er enig i ambisjonene

for sektoren, men mener en formålsbestemmelse om høyt internasjonalt nivå ikke må oppfattes som et krav som vil være styrende for prioriteringene ved alle institusjoner.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er sterkt kritiske til at bærekraftperspektivet tas med i formålsbestemmelsen. Disse medlemmer er ikke imot «bærekraft» i seg selv og anerkjenner at bærekraft er en etablert politisk målsetting både nasjonalt og internasjonalt, men vil påpeke at begrepet «bærekraft» har vært omdiskutert siden det ble lansert. Disse medlemmer vil påpeke at hva som ligger i uttrykket bærekraft, er varierende, avhengig av både tid og sted, og at dette i stor grad er et politisk spørsmål. Disse medlemmer mener at universitetenes formål og virksomhet bør være nøytrale og inkluderende, og mener derfor at «bærekraft» ikke bør tas inn i formålsbestemmelsen.

Disse medlemmer vil på denne bakgrunn stemme imot regjeringens forslag til § 1-1 bokstav d.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til proposisjonen, der regjeringen utvider bestemmelsen som angir formålet med universiteter og høyskoler ved å ta bærekraftperspektivet inn i lovens formålsparagraf. Disse medlemmer støtter dette, men mener at institusjonenes brede samfunnsmandat bør tydeliggjøres i formålsparagrafen, herunder det regionale oppdraget og samarbeid med arbeids- og næringslivet.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Universitets- og høyskoleloven § 1-1 ny bokstav e skal lyde:

e) tilby høyere utdanning som ivaretar det regionale behovet for kompetanseutvikling.

Universitets- og høyskoleloven § 1-3 ny bokstav h skal lyde:

h) samarbeide med arbeids- og næringsliv.»

2.1.3 Akademisk frihet

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, ser det som sentralt at institusjonenes ledelse på alle nivåer støtter opp om og beskytter de ansattes akademiske frihet. For flertallet er et tydelig vern om den akademiske friheten særdeles viktig. Flertallet ser derfor frem til utredningen om akademisk frihet innen høyere utdanning fra regjeringens ekspertutvalg.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at akademisk frihet er et

grunnleggende prinsipp for alt vitenskapelig arbeid, og at prinsippet derfor til enhver tid bør hjemles i universitets- og høyskoleloven. Disse medlemmer ser det som grunnleggende at forskning og utvikling utføres av uavhengige forskningsmiljøer og er basert på akademisk frihet og vitenskapelige kriterier. Disse medlemmer mener at en mangfoldig universitets- og høyskolesektor best oppnås gjennom institusjoner med høy grad av autonomi og solide og uavhengige fagmiljøer. Disse medlemmer viser her til at det med jevne mellomrom stilles spørsmål ved forskningens uavhengighet, eller tas til orde for å styre forskningens resultater, til og med fra tidligere medlemmer av denne regjeringen. Dette understreker behovet for en fortsatt lovfesting av prinsippene om akademisk frihet og institusjonell autonomi.

Disse medlemmer mener at institusjonene også har ansvar for å verne om de ansattes utøvelse av den akademiske friheten, og støtter i utgangspunktet universitets- og høyskolelovutvalgets forslag til omformulering av § 1-5 første ledd: «Universiteter og høyskoler skal fremme og verne om akademisk frihet, og om de ansattes utøvelse av denne.»

Disse medlemmer mener at dette tillegget kan lovfestes uavhengig av utredningen regjeringen planlegger, men disse medlemmer ser også at ny kunnskap om nye utfordringer for den akademiske friheten er nyttig i langtidsplanen for høyere utdanning og forskning.

2.1.4 Opptaksregelverket

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at det er et alvorlig problem at det norske arbeidsmarkedet er blant de mest kjønnssegregerte i Europa, og at kjønnsdelte utdanningsvalg bidrar til å opprettholde dette. Disse medlemmer understreker at institusjonenes adgang til å gi kjønnspoeng til det underrepresenterte kjønn bidrar til en utjevning. Det er dokumentert at kjønnspoeng i høyere utdanning har målbar og ønsket effekt. Disse medlemmer mener det er svært viktig å opprettholde opptaksforskriftens bestemmelse om tilleggs-poeng basert på kjønn, og viser til at Stortinget har bedt regjeringen om å åpne for nettopp bruk av kjønnspoeng for å rette opp skjevheter i studier (jf. anmodningsvedtak nr. 605 (2015–2016)).

Disse medlemmer har merket seg at regjeringen har satt ned et utvalg som skal gjennomgå og foreslå nytt opptaksregelverk. Disse medlemmer viser til at en enstemmig komité allerede i Innst. 387 S (2017–2018) ba regjeringen gjennomgå opptaksreglene i høyere utdanning. Disse medlemmer viser til at mandatet blant annet sier at regelverket skal bidra til at arbeidslivets kompetansebehov dekkes. Disse medlemmer mener det er en svakhet at regjeringen ikke

sørger for at utvalget har partsrepresentasjon. Opptakssystemet skal også ivareta arbeidslivets behov, og partene i arbeidslivet bør være selvsagte aktører å involvere i en gjennomgang og videreutvikling av opptaksregelverket.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet merker seg at det i proposisjonen tas til orde for å fortsette med kjønns-poeng, noe som innebærer en direkte forskjellsbehandling basert på kjønn. Disse medlemmer vil påpeke at det å ikke komme inn på en utdanning til tross for at man er best kvalifisert, er svært alvorlig for den enkelte. Disse medlemmer er motstandere av alle former for diskriminering, og vil derfor ikke tillate kjønns-poeng.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen om å oppheve bestemmelsen i forskrift om opptak til høgare utdanning om tilleggs-poeng basert på kjønn.»

2.1.5 Krav om to sensorer ved eksamen

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti mener at forslaget om en ny regel om krav om to sensorer ved vurderinger både på høyere og lavere grad vil være en styrking av studentenes rettigheter.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti støtter innføring av krav om to sensorer, som en styrking av studenters rettssikkerhet gjennom uavhengig vurdering av prestasjoner. Disse medlemmer er skeptiske til å samtidig innføre mer øremerket finansiering, ettersom dette innebærer en detaljering og innstramming i styringen som universitets- og høyskolesektoren samlet sett ikke er tjent med. Disse medlemmer viser i stedet til at disse partiene vil avvikle regjeringens årvisse ABE-kutt, som akkumulert har tappet sektoren for over 1,5 mrd. kroner siden innføringen av ABE-reformen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er positive til kravet om to sensorer. Disse medlemmer mener dette innebærer en kvalitetssikring av vurderingen og dermed bidrar til høyere tillit og trygghet for både sensorer og studenter. Disse medlemmer vil imidlertid påpeke at kravet om to sensorer vil medføre økte administrative kostnader for utdanningsinstitusjonene. Disse medlemmer er kritiske til at man pålegger institusjonene oppgaver uten at det følger finansiering med.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til merknaden

fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti om ABE-reformen. ABE-reformen har bare de siste fem årene effektivisert offentlig statlig sektor med nærmere 14 mrd. kroner, og samtidig har det vært satset over 13,8 mrd. kroner på forsknings- og utviklingssektoren siden 2013. De siste fem årene har midler til FoU over statsbudsjettet ligget over 1 pst. av BNP. Disse medlemmer vil samtidig trekke frem at denne satsingen, sammen med sterkere fagmiljø i universitets- og høyskolesektoren, har medført at Norge også henter stadig mer penger hjem fra internasjonale forskningsprogram. Innenfor Horisont 2020 er det nå 2,49 pst. av de utlyste midlene som hentes tilbake til norsk forskning, samtidig som våre miljøer deltar i enda flere internasjonale forskningsprosjekter av høy kvalitet. På toppen av dette vil disse medlemmer også vise til at universiteter og høyskoler har hatt en realvekst på over 20,5 pst. siden 2013, noe som tilsvarer om lag 6,9 mrd. 2021-kroner. Sammen med nesten 8 800 flere studie-plasser og milliardinvesteringer i bygg, infrastruktur og utstyr som legger til rette for mer og bedre utdanning, forskning, innovasjon og skaperkraft, så viser dette at ABE-reformen, sammen med øvrige satsinger fra regjeringens partiene, har gitt rom for historisk store satsinger innenfor kunnskapssektoren. Disse medlemmer registrerer at samtidig som opposisjonen kritiserer ABE-reformen, foretar de målrettede kutt innenfor sektoren uten å kunne vise til konsekvensene av disse store kuttene. Disse medlemmer mener dette viser at opposisjonen mangler de gode alternativene, og at regjeringens satsinger og prioriteringer bidrar til en balansert og forsvarlig tilnærming mellom satsinger og krav om også effektiv drift i statlig sektor.

2.1.6 Studentrepresentasjon i styringen av institusjonene

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, er fornøyd med at regjeringen presiserer de demokratiske forpliktelsene til institusjonene. Flertallet støtter derfor lovfestingen av at institusjonene skal dokumentere omfanget av tilretteleggingen de gjør for studentdemokratiet, og at kravene til valg til studentorgan endres og blir mer demokratiske.

Flertallet mener det er formålstjenlig å la studentorganene selv velge valgform. Forslaget i lovproposisjonen er teknologinøytralt og bidrar til å fjerne begrensninger for eventuelt nye ordninger for valg gjennomføring. Flertallet har tiltro til at studentdemokratiene selv vet hvordan de skal legge til rette for studentmedvirkning og engasjement, og uavhengig av valgform arbeider for høy valgdeltakelse.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Ven-

streparti vil understreke at studenter har en viktig rolle i styringen av universiteter og høyskoler, og mener det er viktig å styrke studentdemokratiet. Disse medlemmer mener loven skal sikre et bredest mulig demokratisk grunnlag for studentenes representasjon. Disse medlemmer er på den bakgrunn kritiske til forslaget om at studentorganene selv skal velge valgform, og frykter dette kan gå ut over det demokratiske grunnlaget for studentenes representasjon og føre til en sentralisering av den studentdemokratiske makten på institusjonene. Dette er særlig aktuelt som følge av utviklingen de senere årene mot større utdanningsinstitusjoner, som kan ha faglig aktivitet eller campuser spredt på store geografiske områder.

Disse medlemmer mener at valg til de øverste studentdemokratiske organene fortsatt skal gjøres ved urnevalg, for å sikre at alle studenter har mulighet til å avgi stemme uavhengig av hvor på utdanningsinstitusjonen de studerer. Studentene kan med dagens lovverk selv beslutte unntak fra denne regelen gjennom vedtak på allmøter der alle studenter kan møte, men det er viktig at dette unntaket bare gjelder for påfølgende valg. Disse medlemmer er videre positive til at institusjonene skal dokumentere omfanget av tilretteleggingen for studentdemokratiene.

På denne bakgrunn vil disse medlemmer stemme imot regjeringens forslag til endring av § 4-1 andre ledd.

2.1.7 Læringsmiljø

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, er fornøyd med at proposisjonen foreslår å oppdatere læringsmiljøbegrepet og å tydeliggjøre institusjonenes plikt til å tilrettelegge for et godt læringsmiljø. Flertallet ser at spesielt universell utforming innen høyere utdanning må være en viktig del av det videre arbeidet med læringsmiljø.

Flertallet er tilfreds med at regjeringen foreslår en regel som verner studenter som varsler om kritikkverdige forhold ved institusjonen mot eventuelle gjeldelser.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti registrerer at regjeringen ikke følger opp universitets- og høyskoleutvalgets anbefaling om et eget kapittel om læringsmiljø og studentrepresentasjon, men vil komme tilbake til dette i ny universitets- og høyskolelov. Disse medlemmer forventer at dette er på plass i en ny helhetlig lov, og forventer at studentorganisasjonene involveres i utformingen.

Disse medlemmer støtter en tydeliggjøring av læringsmiljøbegrepet og viser til høringsinnspill fra hhv. Norsk studentorganisasjon og Unge funksjons-

hemmede. Disse medlemmer ser at tydelige minstekrav bidrar til å sikre studentenes rett til et godt læringsmiljø. Disse medlemmer ber regjeringen merke seg NSOs forslag til nytt første og annet ledd i bestemmelsen om læringsmiljø og mener innspillet bør følges opp i utfyllende forskrift og den nye loven. Disse medlemmer vil særlig understreke behovet for å sikre universell utforming av alle deler av læringsmiljøet, også det digitale.

Disse medlemmer støtter forslaget om forbud mot gjengjeldelse når studentene varsler om kritikkverdige forhold, som vern og trygghet for de studentene det gjelder.

2.1.8 Ansettelses

Komiteens flertall, medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, registrerer at nye tall fra Tilstandsrapport for høyere utdanning viser at midlertidigheten i akademia gikk ned også i fjor. Flertallet er ikke tilfredse med at universiteter og høyskoler har et betydelig innslag av midlertidige stillinger, men ser positivt på at utviklingen de siste årene har vært positiv. I 2020 er 11,8 prosent av årsverkene midlertidige, mot 13,7 i 2019 og 14,9 i 2018. Flertallet viser til at nedgangen er særlig positiv innen undervisnings- og forskerstillinger. I 2020 var 13,2 prosent av årsverkene midlertidige, mot 16,8 pst. to år tidligere. Det er en større nedgang enn for de syv foregående årene samlet. Selv om utviklingen går i riktig retning, mener flertallet at universitetene og høyskolene fortsatt har en jobb å gjøre i årene fremover, og er glad for at regjeringen har vært så tydelig i sitt budskap om dette.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil bedre studenters og ansattes arbeidsvilkår, redusere midlertidighet og fremme bred rekruttering, likestilling og mangfold på universiteter og høyskoler.

Disse medlemmer mener det er nødvendig å stramme inn regelverket for bruk av midlertidige stillinger, med mål om å få midlertidigheten i akademia ned på nivå med arbeidslivet ellers, og mener at dette ikke er fulgt godt nok opp av regjeringen.

Disse medlemmer mener det er uakseptabelt at universiteter og høyskoler kjennetegnes av høy midlertidighet. Det gjør institusjonene til lite attraktive arbeidsgivere. Det blir vanskelig å rekruttere, utvikle og beholde dyktige forskere og undervisere. Yngre forskere og kvinner rammes i særlig grad. Trygghet for arbeid er like viktig på universiteter og høyskoler som andre steder, og faste ansettelses skal være normalen i arbeidslivet.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen ta opp ansattes arbeidsvilkår i den nye langtidsplanen for forskning og høyere utdanning og komme tilbake til Stortinget med en konkret plan for hvordan myndigheter og institusjoner i fellesskap kan få ned andelen midlertidig ansatte ved universiteter og høyskoler.»

Disse medlemmer understreker at universiteter og høyskoler, og dermed deres ansatte, har en avgjørende rolle i omstillingen av samfunnet. Disse medlemmer mener at det må legges bedre til rette for forskernes arbeidsvilkår for å rekruttere og beholde gode forskere, og at kunnskapsgrunnlaget må styrkes for en bedre og mer effektiv politikk. Disse medlemmer ønsker en mer kunnskapsbasert og systematisk satsing på rekruttering og karriereveier for forskere, og disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en utredning av forskernes arbeidsvilkår og karriereutvikling i hele forskningssektoren.»

Disse medlemmer har merket seg høringsinnspillene om bruken av åremål i undervisnings- og forskerstillinger når skapende eller utøvende kunstnerisk kompetanse inngår som et vesentlig element i kompetansekravet, og at det meldes om utstrakt bruk av åremålsansettelser. Disse medlemmer registrerer en viss uklarhet rundt status og fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en vurdering av behovet for, og eventuelt forslag til innstramminger i, adgangen til åremål i undervisnings- og forskerstillinger når skapende eller utøvende kunstnerisk kompetanse inngår som et vesentlig element i kompetansekravet.»

Disse medlemmer er enige i universitets- og høyskoleutvalgets begrunnelse for å stenge adgangen til ansettelse for mer enn én periode som postdoktor. Dette er en midlertidig stilling som skal sikre den ansatte mulighet til å kvalifisere seg til en fast stilling. Utstrakt bruk av flere påfølgende postdoktorstillinger undergraver intensjonen. Anbefalingen fra utvalget er ikke fulgt opp av regjeringen. Disse medlemmer vil fremme et forslag som er ordrett det utvalget anbefaler, det vil si en tilføyelse i universitets- og høyskoleloven § 6-4 fjerde ledd, som presiserer at det ikke er adgang til å gi ansettelse for mer enn én periode som postdoktor.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«I universitets- og høyskoleloven skal § 6-4 fjerde ledd nytt siste punktum lyde:

Det ikke er adgang til å gi ansettelse for mer enn én periode som postdoktor.»

2.1.9 Gratisprinsippet

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, er fornøyd med at proposisjonen slår fast at gratisprinsippet ligger fast innen norsk høyere utdanning.

Flertallet viser til at regjeringen har sendt forslag til endringer i egenbetalingsforskriften på høring. Målet med å gjøre justeringer er å sørge for at høyere utdanning blir tilgjengelig for flere uavhengig av bosted og livssituasjon. Flertallet har stor tro på at dette vil øke tilbudet av relevante videreutdanninger som kan tas i kombinasjon med jobb. Flertallet mener den viktigste oppmykningen som foreslås, er at universitetene og høyskolene vil kunne gjenbruke innhold fra ordinære gratisstudier når de utvikler og tilbyr betalingsstudier som er studiepoenggivende. Det kan de ikke i dag. Flertallet viser til at gratisprinsippet for de ordinære studiene skal ligge fast, et prinsipp som for øvrig den borgerlige regjeringen sørget for at ble lovfestet i 2005.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet Sosialistisk Venstreparti mener det er avgjørende for lik tilgang til høyere utdanning at gratisprinsippet ligger fast. Disse medlemmer støtter forslaget til språklige presiseringer i universitets- og høyskoleloven § 7-1 om egenbetaling, men har merket seg at regjeringen i Meld. St. 16 (2020–2021) og Meld. 19 (2020–2021) varsler endringer i egenbetalingsforskriften. Disse medlemmer viser til behandlingen av Meld. St. 16 (2020–2021), der komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmet dette forslaget:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at endringer i forskrift for egenbetaling ikke uthuler gratisprinsippet i høyere utdanning, eller undergraver målsetningen om livslang læring for alle.»

Disse medlemmer har merket seg at både regjeringspartiet Høyre og Fremskrittspartiet går til valg på å innføre skolepenger for internasjonale studenter fra land utenfor EU/EØS. Disse medlemmer mener dette undergraver nasjonale mål om mer internasjonalisering og studentmobilitet. Disse medlemmer understreker at disse partiene har programfestet gratisprinsippet. Gratisprinsippet skal og bør omfatte alle studenter som studerer i Norge. Mer internasjonalisering og mangfold er nødvendig for kvaliteten i både høyere utdanning og forskning.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil understreke at gratisprinsippet skal gjelde for alle norske studenter som tar sin utdannelse ved en offentlig høyere utdanningsinstitusjon.

Disse medlemmer vil påpeke at Norges ansvar først og fremst er å sørge for at norsk ungdom har tilgang til høyere utdanning, uavhengig av sosial status og inntekt. Disse medlemmer mener at universiteter, fagskoler og høyskoler bør kunne kreve inn høyere studieavgifter for utenlandske studenter.

2.1.10 Styring og ledelse ved statlige universiteter og høyskoler

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil ha en tillitsreform i universitets- og høyskolesektoren, som erstatter utstrakt detaljrapportering, dokumentasjon og tilsyn. Ansatte får faglig frihet til å jobbe selvstendig, og ledelsen har tillit til deres motivasjon og kompetanse. Studenter og ansatte skal ha medbestemmelse og faglig medvirkning.

Disse medlemmer mener det er viktig at institusjonene avgjør ledelsesmodell selv. Høyere utdanningsinstitusjoner er ulikt organisert internt og utsatt for mange, dels konkurrerende, logikker og forventninger. Hensynet til mangfold og institusjonell autonomi tilsier at lærestedene selv bør velge intern organisering og ledelsesmodell for å svare på samfunnsoppdraget. Organiseringen må sikre ansatte og studenter faglig medvirkning.

2.1.11 Undervisning

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til høringsuttalelsene fra NTNU og Seniorer for livslang læring og at universitets- og høyskoleloven § 3-8 andre ledd sier at forelesninger som hovedregel er offentlige. Disse medlemmer ser at det er uavklarte forhold knyttet til hovedregelen om offentlige forelesninger. Disse medlemmer mener at utviklingen i bruk av digital undervisning, økt vekt på livslang læring og hensynet til lik rett til utdanning tilsier at regjeringen kommer tilbake til Stortinget med en presisering av i hvordan universitets- og høyskoleloven § 3-8 skal tolkes og praktiseres for digitale forelesninger. Disse medlemmer mener at graden av offentlighet ikke kan bestemmes av fritt skjønnet utøvd på hvert enkelt lærested. Disse medlemmer mener at utfordringen er blitt ekstra aktualisert gjennom pandemien.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en presisering av universitets- og høyskoleloven § 3-8 andre ledd når det gjelder bruken av digitale forelesninger og hva som skal forstås som offentlige forelesninger.»

2.1.12 *Nasjonal sikkerhet*

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet, merker seg at Justis- og beredskapsdepartementet i sitt høringsinnspill skriver at «utvalget i liten grad tar inn over seg det trusselbildet som retter seg mot utdannings- og forskningsinstitusjoner i vestlige demokratier. Det gjelder både med tanke på etterretningsvirksomhet og muligheten for påvirkning av den frie forskningen». Disse medlemmer deler denne bekymringen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil vise til at trusselvurderingene fra PST og Etterretningstjenesten advarer om påvirkningsoperasjoner fra særlig russisk, kinesisk og iransk etterretning. Disse medlemmer er i den sammenheng svært kritiske til at regjeringen aktivt arbeider for at forskningsmiljøene skal øke samarbeidet kraftig med land og miljøer Norge definerer som en stor sikkerhetsrisiko. I Panorama-strategien er det uttrykte målet å øke Norges utdannelses- og forskningssamarbeid med blant annet Kina og Russland. Dette er de to landene som etterretnings- og sikkerhetstjenestene definerer som de største truslene mot Norge.

Disse medlemmer mener at Kinas og Russlands strategiske interesser og vilje til å bruke hemmelig etterretning og spionasje for å oppnå mål som kan gå ut over Norges sikkerhet, ikke bør undervurderes. Disse medlemmer vil i den forbindelse vise til at Kinas nasjonale etterretningslov trådte i kraft i juli 2017. Etterretningsloven forplikter kinesiske enkeltpersoner, organisasjoner og institusjoner til å hjelpe offentlige sikkerhets- og statssikkerhetsmyndigheter i å utføre et bredt spekter av etterretningsarbeid. Artikkel syv i loven bestemmer at «enhver organisasjon eller borger skal støtte, bistå og samarbeide med statlig etterretningsarbeid i henhold til lov».

Komiteen mener det er viktig med fast og formalisert kontakt mellom PST og norske høyere utdannings- og forskningsinstitusjoner og at PSTs årlige trusselvurdering må gjøres kjent på alle nivåer innen høyere utdanning og forskning.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener dette burde vært behandlet i proposisjonen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser på den bakgrunn til Fremskrittspartiets merknader og forslag ved behandlingen av Meld. St. 7 (2020–2021) En verden av muligheter – Internasjonal studentmobilitet i høyere utdanning, jf. Innst. 247 S (2020–2021).

2.1.13 *Forslag fra utvalget som ikke fremmes som lovendringsforslag*

Komiteen viser til Aune-utvalgets anbefalinger i NOU 2020:3 Ny lov om universiteter og høyskoler om å lovfeste retten til å få eksamensoppgavene på det norske skriftspråket studentene selv ønsker. Forslaget har sitt utgangspunkt i at språklova ikke gjelder for private institusjoner. Det gjør heller ikke forskrift om målform i eksamensoppgaver. Studenter ved private institusjoner har derfor i dag ikke rett til å avlegge eksamen på enten bokmål eller nynorsk. Komiteen mener at studenter ved alle norske høyere utdanningsinstitusjoner bør få rett til eksamen på sitt eget norske skriftspråk.

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i den helhetlige gjennomgangen av universitets- og høyskoleloven komme tilbake med forslag om lovfesting av retten til å få eksamensoppgavene på det norske skriftspråket studentene ønsker.»

2.2 *Endringer i fagskoleloven*

Komiteen vil at fagskolene skal gi solid høyere yrkesfaglig utdanning og være et likeverdig yrkesfaglig alternativ til universitets- og høyskoleutdanning. Komiteen ønsker å gi fagskoleutdanningene en viktigere rolle i den livslange læringen og jobber for et tett samarbeid mellom fagskolene og partene i arbeidslivet. Komiteen er positiv til de foreslåtte endringene i lov om høyere yrkesfaglig opplæring. Komiteen mener dette vil bidra til kvaliteten og legitimiteten i høyere yrkesfaglig utdanning og til at det utvikles kortere utdanninger tilpasset arbeidslivets behov.

2.2.1 *Krav til fagskoleutdanningens omfang*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener det er nødvendig med en presisering i loven når det gjelder tilbud om korte utdannelser under 30 studiepoeng. Lovforslaget presiserer ikke at de korte utdannelsene må være innenfor samme fagområde som de lengre tilbudene. Disse medlemmer mener dette må presiseres for å sikre kvaliteten på utdannelsene og fagmiljøene. Disse medlemmer mener at fagskoler som skal tilby slike korte kurs, må ha minst én fagskoleutdanning på 60 studiepoeng eller mer innenfor samme fagområde. Dette er en viktig presisering som vil sikre at det ikke vil være mulig for en fagskole å tilby kortere fagskoleutdanninger utenfor et fagområde der de tilbyr lengre fagskoleutdanninger, og videre sikre at de kortere fagskoleutdanningene vil opprettholde tilsvarende kvalitet som de lengre fagskoleutdannelsene.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at fagskoler som skal tilby kortere kurs, må ha minst én fagskoleutdanning på 60 studiepoeng eller mer innenfor samme fagområde.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Fagskoleloven ny § 4 a andre ledd skal lyde:

For å få akkreditert utdanninger på mindre enn et halvt års omfang må fagskolen fra før tilby minst én akkreditert fagskoleutdanning på 60 studiepoeng eller mer innenfor samme fagområde som det er uteksaminert kandidater fra i minst to år.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti anerkjenner de kvalitetssikringssystemer gjennom som allerede finnes. Slik som NOKUT. Disse medlemmer mener at kvalitetssikringen for utdanning på mer enn 30 studiepoeng også må gjelde for de nye utdanningene som kan være mindre enn 30 studiepoeng. Disse medlemmer forutsetter at kvalitetssikringskravene er de samme for lengre og kortere utdanningstilbud.

3. Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen ta opp ansattes arbeidsvilkår i den nye langtidspanen for forskning og høyere utdanning og komme tilbake til Stortinget med en konkret plan for hvordan myndigheter og institusjoner i fellesskap kan få ned andelen midlertidig ansatte ved universiteter og høyskoler.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen gjennomføre en utredning av forskernes arbeidsvilkår og karriereutvikling i hele forskningssektoren.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en vurdering av behovet for, og eventuelt forslag til innstramminger i, adgangen til åremål i undervisnings- og forskerstillinger når skapende eller utøvende kunstnerisk kompetanse inngår som et vesentlig element i kompetansekravet.

Forslag 4

I universitets- og høyskoleloven skal § 6-4 fjerde ledd nytt siste punktum lyde:

Det ikke er adgang til å gi ansettelse for mer enn én periode som postdoktor.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en presisering av universitets- og høyskoleloven § 3-8 andre ledd når det gjelder bruken av digitale forelesninger og hva som skal forstås som offentlige forelesninger.

Forslag fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 6

Fagskoleloven ny § 4 a andre ledd skal lyde:

For å få akkreditert utdanninger på mindre enn et halvt års omfang må fagskolen fra før tilby minst én akkreditert fagskoleutdanning på 60 studiepoeng eller mer innenfor samme fagområde som det er uteksaminert kandidater fra i minst to år.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen om å oppheve bestemmelsen i forskrift om opptak til høgare utdanning om tilleggsoppgang basert på kjønn.

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 8

Universitets- og høyskoleloven § 1-1 ny bokstav e skal lyde:

e) tilby høyere utdanning som ivaretar det regionale behovet for kompetanseutvikling.

Universitets- og høyskoleloven § 1-3 ny bokstav h skal lyde:

h) samarbeide med arbeids- og næringsliv.

4. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité, unntatt romertall II § 1-1 bokstav d, som fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Kristelig Folkeparti, og § 4-1 andre ledd, som fremmes av medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råder Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k

A.

v e d t a k t i l l o v

om endringer i universitets- og høyskoleloven, utdanningsstøtteleven, fagskoleloven og yrkeskvalifikasjonsloven mv. (formål og oppgaver for universiteter og høy-

skoler, studentrettigheter, fagskoleutdanningens omfang, behandling av personopplysninger, yrkeskvalifikasjoner fra tredjeland mv.)

I

I lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa skal § 3-4 a lyde:

§ 3-4 a *Godkjenning av utanlandsk fagopplæring*

NOKUT avgjer etter søknad frå enkeltpersonar om utanlandsk fag- eller yrkesopplæring skal godkjennast som sidestilt med norsk fag- eller sveinebrev eller vitnemål. Opplæringa er sidestilt når ho har same nivå og omfang som den norske vidaregåande opplæringa, og inneheld mange av dei vesentlege elementa i det aktuelle faget.

Ved vurdering av søknad om godkjenning av utanlandsk fag- og yrkesopplæring etter første ledd kan det behandlast personopplysningar som nemnt i personvernforordninga artikkel 9 og 10.

Det kan fattast vedtak om godkjenning ved heilt eller delvis automatisert saksbehandling. Søkjaren kan krevje at vedtaket skal overprøvast manuelt av NOKUT.

NOKUT kan dele fødselsnummer, D-nummer og informasjon om at ein person har godkjenningsvedtak hos NOKUT, automatisk med ein portal for deling av vitnemål og dokumentasjon om oppnådd kompetanse, jf. universitets- og høyskoleloven § 4-14. Vedtak kan berre delast når den registrerte har bestemt det.

Departementet kan gi forskrift om vilkår for godkjenning, saksbehandling, klage og avgrensing i klageretten.

II

I lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler gjøres følgende endringer:

§ 1-1 skal lyde:

§ 1-1 *Formålet med universiteter og høyskoler*

Universiteter og høyskolars formål er å

- tilby høyere utdanning på høyt internasjonalt nivå.*
- utføre forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid på høyt internasjonalt nivå.*
- formidle kunnskap om virksomheten og utbre forståelse for prinsippet om faglig frihet og anvendelse av vitenskapelige og kunstneriske metoder og resultater, både i undervisningen av studenter, i egen virksomhet for øvrig og i offentlig forvaltning, kulturliv og næringsliv.*
- bidra til en miljømessig, sosialt og økonomisk bærekraftig utvikling.*

§ 1-2 femte og sjette ledd skal lyde:

(5) Loven gjelder for universiteter og høyskoler med virksomhet i riket. Loven gjelder også for utdanning som foregår delvis i utlandet, så lenge utdanningen, inkludert

tildeling av grader og avvikling av eksamen, har en tydelig tilknytning til virksomheten i Norge. Kongen kan bestemme at virksomhet som utføres utenfor riket, helt eller delvis, skal omfattes av lovens bestemmelser.

(6) Loven gjelder for Svalbard og Jan Mayen hvis ikke annet fastsettes av Kongen. Kongen kan fastsette særlige regler under hensyn til stedlige forhold.

§ 1-3 skal lyde:

§ 1-3 *Universiteter og høyskolars oppgaver*

Universiteter og høyskoler skal

- tilby høyere utdanning basert på det fremste innenfor forskning, faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid og erfaringskunnskap*
- utføre forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid*
- bidra til å spre og formidle resultater fra forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid*
- bidra til livslang læring og tilby etter- og videreutdanning*
- legge til rette for at institusjonens ansatte og studenter kan delta i samfunnsdebatten*
- bidra til innovasjon og verdiskaping basert på resultater fra forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid, og*
- samarbeide med relevante aktører på internasjonalt, nasjonalt, regionalt og lokalt nivå for å styrke virksomhetens kvalitet og relevans.*

§ 3-4 skal lyde:

§ 3-4 *Generell godkjenning av utenlandsk høyere utdanning*

(1) NOKUT kan, etter søknad fra enkeltpersoner, gi en generell godkjenning av høyere utdanning som er gjennomført i utlandet, slik at utdanningen i nivå og omfang godkjennes som likestilt med akkreditert norsk høyere utdanning, jf. §§ 3-1 og 3-2.

(2) Vedtak om generell godkjenning av utenlandsk høyere utdanning skal være i samsvar med Lisboa-konvensjonen.

(3) Vedtak om generell godkjenning av utenlandsk høyere utdanning kan bare påklages av søkeren. Klagenemnda kan ikke overprøve NOKUTs vurdering av den avlagte utdanningens nivå og omfang.

(4) Ved vurdering av søknad om godkjenning av utenlandsk høyere utdanning etter første ledd kan det også behandles personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10.

(5) Det kan fattes vedtak om godkjenning ved helt eller delvis automatisert saksbehandling. Søkeren kan kreve at vedtaket overprøves manuelt av NOKUT.

(6) NOKUT kan dele fødselsnummer, D-nummer og informasjon om at en person har godkjenningsvedtak etter første ledd, automatisk med en portal for deling av vitnemål og dokumentasjon om oppnådd kompetanse, jf.

§ 4-14 første ledd. Vedtak kan bare deles når den registrerte har bestemt det.

§ 3-5 skal lyde:

§ 3-5 Faglig godkjenning av utenlandsk høyere utdanning

(1) Universiteter og høyskoler som tilbyr akkrediterte studier etter denne loven, kan, etter søknad fra enkeltpersoner, godkjenne bestått utenlandsk høyere utdanning som del av søkerens studium ved institusjonen.

(2) Godkjenningen er en faglig vurdering av om studenten har oppnådd et bestemt faglig nivå, det vil si et læringsutbytte tilsvarende det som er fastsatt for de aktuelle emnene ved studiet ved institusjonen. En slik godkjenning innebærer at studenten ikke må ta tilsvarende eksamen, emne eller utdanning på nytt, og at studenten skal få uttelling i studiepoeng tilsvarende dette faglige nivået.

(3) Ved godkjenning av utenlandsk høyere utdanning fra en stat som har ratifisert Lisboakonvensjonen, skal utdanningsinstitusjonen godkjenne den utenlandske høyere utdanningen, med mindre institusjonen kan påvise betydelige forskjeller mellom utdanningen som det er søkt om godkjenning for, og utdanningen den sammenlignes med.

Nye §§ 3-5 a til 3-5 h skal lyde:

§ 3-5 a Faglig jevn godhetsvurdering av fullført grad fra utenlandsk høyere utdanning

(1) Universiteter og høyskoler som er institusjonsakkrediterte, kan, etter søknad fra enkeltpersoner, avgjøre om en fullført grad tatt ved et utenlandsk universitet eller høyskole er faglig jevn god med et studium ved institusjonen.

(2) Godkjenning etter første ledd gir rett til å bruke tittelen som er fastsatt for studiet som utdanningen er jevnført med.

§ 3-5 b Faglig vurdering av udokumentert utenlandsk høyere utdanning

Universiteter og høyskoler som er institusjonsakkrediterte, kan, etter søknad fra enkeltpersoner, godkjenne en utenlandsk høyere utdanning som helt eller delvis ikke kan dokumenteres. Det kan kreves at søkeren avlegger prøve til kontroll av kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse.

§ 3-5 c Faglig vurdering av utenlandsk doktorgrad – rett til å kreve vederlag

Styret ved institusjonen kan bestemme at søkere skal betale et vederlag som dekker institusjonens utgifter til faglig vurdering av utenlandsk doktorgrad. Det kan ikke kreves vederlag for faglig vurdering når personen søker en utlyst stilling ved institusjonen.

§ 3-5 d Utdanninger akkreditert etter privathøyskoleloven eller tidligere ordninger

Utdanninger som er akkreditert etter den tidligere privathøyskoleloven eller tidligere ordninger for akkreditering av høyere utdanning, likestilles med akkreditert utdanning etter denne loven.

§ 3-5 e Faglig godkjenning av utdanning fra annen institusjon som er regulert av denne loven

(1) Universiteter og høyskoler som tilbyr akkrediterte studier etter denne loven, skal, etter søknad fra enkeltpersoner, godkjenne beståtte studier, emner, fag, eksamener eller prøver fra andre utdanningsinstitusjoner som er regulert av denne loven, som del av søkerens studium ved institusjonen, med samme antall studiepoeng. Dette skal skje i den utstrekning de oppfyller de faglige kravene til en bestemt eksamen, et bestemt emne, en bestemt utdanning eller en bestemt grad ved institusjonen.

(2) Godkjenningen er en faglig vurdering av om studenten har oppnådd et bestemt faglig nivå. Det innebærer at læringsutbyttet må tilsvare det som kreves for tilsvarende emner for det aktuelle studiet ved institusjonen. En slik godkjenning innebærer at studenten ikke må ta tilsvarende eksamen, emne, utdanning eller grad på nytt.

(3) Institusjonen som godkjenner, skal sikre at det ikke gis dobbel uttelling for samme faginnhold innenfor samme grad.

§ 3-5 f Faglig godkjenning av utdanning som ikke er regulert av denne loven, og av dokumentert realkompetanse

(1) Universiteter og høyskoler som tilbyr akkrediterte studier etter denne loven, kan, etter søknad fra enkeltpersoner, godkjenne bestått utdanning fra norske utdanningsinstitusjoner som ikke er regulert av denne loven, og utenlandsk utdanning som ikke er høyere utdanning, samt dokumentert realkompetanse, som del av søkerens studium ved institusjonen.

(2) Godkjenningen er en faglig vurdering av om studenten har oppnådd et bestemt faglig nivå, det vil si et læringsutbytte tilsvarende det som kreves for de aktuelle emnene. En slik godkjenning innebærer at det gis uttelling i studiepoeng tilsvarende dette faglige nivået.

§ 3-5 g Forskrifter om godkjenning

Departementet kan gi forskrift om godkjenning av utenlandsk høyere utdanning, norsk høyere utdanning, annen utdanning og dokumentert realkompetanse. Departementet kan også gi forskrift om saksbehandling og klageadgang.

§ 3-5 h Samordning av vedtak om godkjenning av utenlandsk høyere utdanning

NOKUT og institusjonene etter denne loven skal samordne sin praksis om godkjenning av utenlandsk høyere utdanning etter §§ 3-4, 3-5, 3-5 a og 3-5 b. Vedtakene skal registreres i et felles register for godkjenning av utenlandsk utdanning. Departementet gir forskrift om nærmere regulering av registeret, herunder hvilke personopplysninger som kan registreres.

§ 3-6 tredje ledd skal lyde:

(3) Departementet kan i forskrift fastsette at institusjonene i særskilte tilfeller kan gi dispensasjon fra bestemmelsen om generell studiekompetanse.

§ 3-9 andre ledd skal lyde:

(2) Styret oppnevner sensor ved eksamen, prøve, bedømmelse av oppgave eller annen vurdering når resultatet inngår på vitnemålet eller innregnes i karakter for vedkommende studium. Det skal være minst to sensorer, hvorav minst én ekstern, ved bedømmelse av kandidatens selvstendige arbeid i høyere grad. Det skal være minst to sensorer ved alle vurderinger der det brukes gradert karakterskala A til F. Minst én av sensorene skal være uten tilknytning til den delen av utdanningen der vedkommende skal være sensor. Det skal utarbeides skriftlig sensorveiledning til alle eksamener.

§ 4-1 skal lyde:

§ 4-1 Studentorgan

(1) Studentene kan opprette et studentorgan for å ivareta studentenes interesser og fremme studentenes synspunkter overfor institusjonens styre. Tilsvarende kan studenter ved den enkelte avdeling eller grunnenhet opprette et studentorgan for denne.

(2) Det skal avholdes valg blant studentene til organet som er nevnt i første ledd første punktum.

(3) Institusjonen skal legge forholdene til rette slik at studentorganene kan drive sitt arbeid på en tilfredsstillende måte. Omfanget av tilretteleggingen skal dokumenteres av institusjonen.

(4) Studentorganene skal høres i alle saker som angår studentene på det aktuelle nivå.

§ 4-3 skal lyde:

§ 4-3 Læringsmiljø

(1) Styret har ansvar for at læringsmiljøet på institusjonen er fullt forsvarlig ut fra en samlet vurdering av hensynet til studentenes helse, sikkerhet og velferd. Utformingen av det fysiske læringsmiljøet skal, så langt det er mulig og rimelig, skje i henhold til krav om universell utforming, jf. likestillings- og diskrimineringsloven § 17. Styret skal, i samarbeid med studentsamskipnadene, legge forholdene til rette for et godt studiemiljø og arbeide for å bedre studentvelferden på lærestedet. Styret skal innenfor sitt ansvarsområde arbeide for å forebygge

og forhindre trakassering og seksuell trakassering, jf. likestillings- og diskrimineringsloven § 13.

(2) Læringsmiljøet er de forholdene som virker inn på studentenes muligheter til å tilegne seg kunnskap, og som er av betydning for studentenes fysiske og psykososiale helse. I et helhetlig læringsmiljø inngår fysiske, digitale, organisatoriske, pedagogiske og psykososiale forhold som del av det helhetlige læringsmiljøet. Departementet kan i forskrift gi utfyllende bestemmelser om krav til læringsmiljøet.

(3) Institusjonene skal ha et læringsmiljøutvalg. Læringsmiljøutvalget skal bidra til at bestemmelsene om læringsmiljø blir fulgt, og sikre studentenes medvirkning i prosessene som berører læringsmiljøet. Studentene og institusjonen skal ha like mange representanter hver i utvalget. Utvalget velger hvert år leder vekselvis blant institusjonens og studentenes representanter.

(4) Institusjonens arbeid med læringsmiljøet skal dokumenteres og inngå som en del av institusjonens interne system for kvalitetssikring etter § 1-6.

(5) Studenter med funksjonsnedsettelse og studenter med særskilte behov har rett til egnet individuell tilrettelegging av lærested, undervisning, læremidler og eksamen, for å sikre likeverdige opplærings- og utdanningsmuligheter. Retten gjelder tilrettelegging som ikke innebærer en uforholdsmessig byrde for utdanningsinstitusjonen. I denne vurderingen skal det legges særlig vekt på tilretteleggingens effekt for å fjerne barrierer for disse studentene, kostnadene ved tilretteleggingen og institusjonens ressurser. Institusjoner på Svalbard skal så langt det er mulig og rimelig, legge studiesituasjonen til rette for studenter med særskilte behov. Tilretteleggingen må ikke føre til en reduksjon av de faglige krav som stilles i den enkelte utdanningen.

(6) Arbeidstilsynet fører tilsyn med at kravene i andre ledd overholdes. Arbeidsmiljøloven kapittel 18 om tilsyn og tvangsmidler mv. gjelder tilsvarende så langt det passer. Departementet kan gi forskrift med utfyllende bestemmelser om tilsyn og tvangsmidler for å fremme overholdelse av denne paragraf.

(7) En student har rett til å varsle om kritikkverdige forhold ved institusjonen. Gjengjeldelse mot studenten som varsler er forbudt.

§ 4-8 skal lyde:

§ 4-8 Utstenging og bortvisning

(1) En student kan bortvises med umiddelbar virkning hvis studenten forstyrrer undervisningen eller medstudenters arbeid. En student som tross skriftlig advarsel fra styret gjentatte ganger opptrer på en måte som virker grovt forstyrrende for medstudenters arbeid eller for virksomheten ved institusjonen ellers, kan etter vedtak av styret selv eller institusjonens klagenemnd, jf. § 5-1, bortvises fra nærmere bestemte områder ved institusjonen for inntil ett år. Hvis en student etter skriftlig advar-

sel fra styret fortsatt ikke respekterer slik bortvisning, kan styret selv eller institusjonens klagenemnd, jf. § 5-1, utestenge ham eller henne fra studiet og fratras retten til å gå opp til eksamen ved institusjoner under denne lov i inntil ett år.

(2) En student som grovt klanderverdig har opptrådt på en slik måte at det er skapt fare for liv eller helse for pasienter, brukere, barnehagebarn, elever eller andre som studenten har å gjøre med som del i klinisk undervisning eller praksisstudier, eller som gjør seg skyldig i grove brudd på taushetsplikt eller i grovt usømmelig opptreden overfor disse, kan etter vedtak av styret selv eller institusjonens klagenemnd, jf. § 5-1, utestenges fra studier med klinisk undervisning og praksisstudier og fratras retten til å gå opp til eksamen i disse studiene ved institusjoner under denne lov i inntil tre år. Institusjonen skal informere Helsedirektoratet om utestenging etter dette alternativ når det gjelder studenter som følger utdanninger som kan utløse rett til autorisasjon etter helsepersonelloven § 48 første ledd.

(3) En kandidat som har opptrådt slik som beskrevet i § 4-7 første eller andre ledd, eller forsettlig har medvirket til dette, kan ved vedtak av institusjonens klagenemnd, jf. § 5-1, utestenges fra institusjonen og fratras retten til å gå opp til eksamen ved institusjoner under denne lov i inntil ett år. Slik adgang til utestenging gjelder ikke for stipendiater ansatt ved institusjonen doktorgraden avlegges ved.

(4) Vedtak om bortvisning eller utestenging treffes med minst to tredels flertall. Vedtak om slik reaksjon kan påklages av studenten etter reglene i forvaltningsloven. Departementet eller særskilt klageorgan oppnevnt av dette, jf. § 5-1 sjuende ledd, er klageinstans.

(5) Kandidaten har rett til å la seg bistå av advokat eller annen talsperson fra sak om bortvisning eller utestenging er reist, eventuelt fra skriftlig advarsel etter første ledd er gitt. Utgiftene til dette dekkes av institusjonen, etter sats fastsatt etter forskrift om salær fra det offentlige til advokater mv. 3. desember 1997 nr. 1441. Finer styret selv eller institusjonens klagenemnd, jf. § 5-1, at det er brukt lengre tid enn hva som er rimelig og nødvendig, kan salæret settes ned. Vedtak om salærnedsettelse kan påklages til departementet eller særskilt klageorgan oppnevnt av dette, jf. § 5-1 sjuende ledd.

(6) Dersom en institusjon omfattet av denne loven oppdager at en student under studiet har brukt falskt vitnemål eller andre falske dokumenter eller dokumenter utstedt fra falske institusjoner, skal forholdet anmeldes til politiet.

§ 4-9 første ledd skal lyde:

(1) I studier der studenter kan komme i kontakt med mindreårige som del av klinisk undervisning eller praksisstudier, kan institusjonen kreve at studentene legger fram politiattest som nevnt i politiregisterloven § 39 første

ledd, ved opptak til og underveis i studiet. I tillegg gjelder særlige regler om politiattest for bestemte typer yrkesutøving tilsvarende for studenter som deltar i praksisstudier eller klinisk undervisning.

§ 4-9 andre ledd oppheves.

§ 4-9 tredje ledd blir nytt andre ledd.

§ 4-9 fjerde ledd blir nytt tredje ledd og skal lyde:

(3) Den som er siktet eller tiltalt for straffbart forhold som omtalt i politiregisterloven § 39 første ledd eller i politiattester i medhold av første ledd, kan midlertidig utelukkes fra praksisstudier eller klinisk undervisning til rettskraftig dom foreligger eller saken er henlagt, hvis dette er nødvendig av hensyn til sikkerhet eller behandlingsmiljø for pasienter, brukere, barnehagebarn, elever eller andre som studenten vil komme i kontakt med i denne forbindelse.

§ 4-9 femte til åttende ledd blir nye fjerde til sjuende ledd.

§ 4-14 skal lyde:

§ 4-14 Portal for deling av vitnemål og dokumentasjon av kompetanse

(1) En portal for deling av vitnemål og dokumentasjon av kompetanse skal sikre sannferdig informasjon om vitnemål, karakterer, annen dokumentasjon av oppnådd kompetanse og vedtak om godkjenning av utenlandsk utdanning og opplæring. Den skal også forhindre bruk av forfalskede dokumenter.

(2) I portalen kan det behandles fødselsnummer, D-nummer og informasjon om den eller de institusjoner, forvaltningsorganer, organisasjoner og andre som i sine databaser har opplysninger om en persons vitnemål, kompetanse m.m., så langt den avgivende part har lov til å dele slik informasjon med portalen.

(3) Den registrerte bestemmer hvem som skal få tilgang til informasjonen gjennom portalen, hvilken informasjon de skal få tilgang til, og for hvilket tidsrom.

(4) Dokumentasjon som deles via portalen, kan bare verifiseres i sin opprinnelige digitale form.

(5) Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse er behandlingsansvarlig for personopplysningene i portalen.

Ny § 4-14 a skal lyde:

§ 4-14 a Deling av opplysninger om vitnemål og karakterer fra universiteter og høyskoler

Universiteter og høyskoler kan dele en persons fødselsnummer, D-nummer og informasjon om at institusjonen har opplysninger om personens utdanningsresultater, automatisk med en portal for deling av vitnemål og dokumentasjon av kompetanse, jf. § 4-14. Vitne-

mål og karakterer oppnådd ved utdanningsinstitusjonen kan bare deles når den registrerte har bestemt det.

§ 6-4 skal lyde:

§ 6-4 Åremål

(1) Ansettelse på åremål kan benyttes for:

- a) rektor
- b) prorektor
- c) leder for avdeling og grunnenhet
- d) studentombud
- e) postdoktorstillinger
- f) stipendiater
- g) vitenskapelige assistenter
- h) spesialistkandidater
- i) undervisnings- og forskerstillinger når skapende eller utøvende kunstnerisk kompetanse inngår som et vesentlig element i kompetansekravet
- j) stilling på innstegsvilkår

(2) Åremålsperioden etter første ledd bokstavene *a* til *c*, skal være fire år. Ingen kan være ansatt på åremål etter bokstavene *a* og *b* i en sammenhengende periode på mer enn åtte år, og ikke mer enn tolv år etter bokstav *c*. Når særlige grunner taler for det, kan departementet, etter forslag fra styret, fastsette en annen åremålsperiode enn fire år.

(3) Åremålsperioden for ansatte nevnt i første ledd bokstavene *d* og *i*, kan være fire til seks år. Ingen kan være ansatt på åremål etter denne bestemmelsen i en sammenhengende periode på mer enn tolv år.

(4) For stillinger etter første ledd bokstavene *e* til *h* gir departementet forskrift om varighet, arbeidets omfang og innhold, og om adgangen til å fornye ansettelsesforholdet. Departementet kan gi forskrift om beregning av ansettelsestid for stipendiater etter statsansatte- loven § 9.

(5) For stillinger etter første ledd bokstav *j* kan departementet fastsette forskrift om vilkår for å ansette i stillingen og varighet. Oppnås de fastsatte kompetansekravene, skal vedkommende ansettes i fast stilling ved utløpet av åremålsperioden.

§ 7-1 skal lyde:

§ 7-1 Egenbetaling

Statlige universiteter og høyskoler kan ikke kreve betaling fra studenter for ordinære utdanninger som fører fram til en grad eller yrkesutdanning. Departementet kan i særskilte tilfeller, etter søknad, godkjenne unntak fra denne bestemmelsen.

Departementet kan gi forskrift om universiteter og høyskolars adgang til å ta betaling fra studenter og til å kreve inn andre utgifter i tilknytning til studiene.

§ 7-8 skal lyde:

§ 7-8 Rapportering til database for statistikk om høyere utdanning

(1) Personopplysninger som nevnt i annet og tredje ledd kan behandles i en database for statistikk om høyere utdanning for å legge til rette for å utarbeide statistikk, og å gjennomføre utredninger og forskning, og for departementets forvaltning og styring av høyere utdanning.

(2) For søkere til og studenter ved universiteter og høyskoler kan følgende personopplysninger behandles:

- a) fødselsnummer
- b) midlertidig fødselsnummer
- c) navn
- d) statsborgerskap
- e) opplysninger knyttet til utdanning fra universiteter og høyskoler som studieprogresjon og karakterer

(3) For doktorgradskandidater og ansatte ved universiteter og høyskoler kan følgende personopplysninger behandles:

- a) fødselsnummer
- b) midlertidig fødselsnummer
- c) ID-type og ID-nummer
- d) navn
- e) statsborgerskap
- f) opplysninger knyttet til stillingsforhold og finansiering av stillingen

(4) Departementet kan pålegge universiteter og høyskoler å rapportere personopplysninger som nevnt i annet og tredje ledd til databasen for statistikk om høyere utdanning, og at rapportering av opplysningene skal skje elektronisk.

(5) Personopplysningene i databasen kan utleveres og sammenstilles til forskning og utredning i samsvar med formålet i første ledd. Opplysningene kan også utleveres til andre departementer og statlige organer som etter personopplysningsloven har adgang til å behandle slike opplysninger.

(6) Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse er ansvarlig for driften av databasen og er behandlingsansvarlig for personopplysningene i denne. Departementet kan gi forskrift om behandlingen av opplysninger i databasen.

§ 10-2 fjerde ledd skal lyde:

(4) Hvis styret har bestemt at rektor skal velges, skal stemmene ved opptelling vektes slik at stemmene til de ansatte vektes 70–75 prosent og stemmene til studentene vektes 25–30 prosent. Foretas valget i særskilt valgfor-samling, skal denne ha en tilsvarende sammensetning.

III

I lov 3. juni 2005 nr. 37 om utdanningsstøtte gjøres følgende endringer:

Nytt kapittel V skal lyde:

Kapittel V Behandling av personopplysninger

§ 20 Behandling av personopplysninger

Lånekassen kan behandle personopplysninger, herunder personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10, når det er nødvendig for å forvalte rettigheter eller plikter fastsatt i eller i medhold av denne loven. Dersom Lånekassen skal hente inn personopplysninger fra andre enn søkeren eller låntakeren selv, må vilkårene i § 21 være oppfylt.

Lånekassen kan treffe avgjørelser som utelukkende er basert på automatisert behandling av personopplysninger, herunder personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10. Avgjørelsen kan ikke bygge på skjønnsmessige lov- eller forskriftsvilkår, med mindre avgjørelsen er utvilsom. Behandlingen må sikre partens krav til forsvarlig saksbehandling, og den må være forenlig med retten til vern av personopplysninger. Den registrerte har rett til manuell overprøving av avgjørelsen.

Departementet gir forskrift om behandlingen av personopplysninger i Lånekassen, blant annet om formålet med behandlingen, hvilke typer personopplysninger som kan behandles, hvem det kan behandles personopplysninger om, bruk av automatiserte avgjørelser, adgangen til viderebehandling og utlevering.

§ 21 Innhenting av personopplysninger

Dersom det er nødvendig for å forvalte søkerens eller låntakerens rettigheter eller plikter fastsatt i eller i medhold av denne loven, kan Lånekassen hente inn personopplysninger fra andre. Lånekassen skal gis nødvendige opplysninger uten hinder av taushetsplikt.

Departementet gir forskrift om innhenting av personopplysninger, blant annet hvilke personopplysninger som kan hentes inn, hvor de kan hentes fra og om hvilke personer.

§ 22 Utlevering til andre lands offentlige utdanningsstøttemyndigheter

Lånekassen kan uten hinder av taushetsplikt utlevere opplysninger til offentlige utdanningsstøttemyndigheter i en EØS-stat, på Færøyene og på Grønland når det er nødvendig for å kontrollere om en person har mottatt utdanningsstøtte fra Lånekassen og andre lands offentlige utdanningsstøtteordning samtidig. Lånekassen kan utlevere opplysninger om navn, kundenummer, fødselsnummer og hvilket undervisningsår og semester opplysningene gjelder for.

Utleveringen fra Lånekassen kan skje uten hinder av taushetsplikt.

Nåværende kapittel V blir kapittel VI.

Nåværende §§ 20 til 22 blir ny §§ 23 til 25.

Nåværende §§ 24 til 26 blir ny §§ 26 til 28.

IV

I lov 14. desember 2007 nr. 116 om studentsamskipnader skal § 4 nytt tredje ledd lyde:

For institusjoner som var omfattet av universitets- og høyskoleloven før 1. august 2008, kan departementet gi fritak fra kravet om tilknytning til en studentsamskipnad når institusjonen har andre tilfredsstillende velferdsordninger og hensynet til studentsamskipnadsstrukturen tilsier det.

V

I lov 16. juni 2017 nr. 69 om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner gjøres følgende endringer:

§ 1 nytt andre ledd skal lyde:

Loven har også som formål å legge til rette for at en yrkesutøver med yrkeskvalifikasjoner fra tredjeland, kan utøve sitt yrke i Norge.

§ 2 nytt tredje ledd skal lyde:

§§ 3, 8, 12, 13 og 15 til 18 gjelder for yrkesutøver med yrkeskvalifikasjoner fra tredjeland, om ikke annet er særskilt bestemt.

Nåværende § 2 tredje ledd blir fjerde ledd.

Nåværende § 2 fjerde ledd blir nytt femte ledd og skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om yrkesutøver som har ervervet sine yrkeskvalifikasjoner i et tredjeland, og tredjelandetsborgere som omfattes av direktiv 2004/38/EF.

§ 3 bokstav i skal lyde:

i) etableringsstat: den staten hvor yrkesutøveren utøver eller har utøvd sitt yrke, eller er lovlig etablert med det formål å utøve et yrke

§ 6 første ledd skal lyde:

For yrker som har vesentlige konsekvenser for helsen eller sikkerheten til mottakeren av tjenesten, og som ikke omfattes av automatisk godkjenning etter §§ 9 til 11, kan den ansvarlige myndigheten kontrollere yrkesutøverens kvalifikasjoner før vedkommende kan utøve yrket i Norge.

§ 8 andre ledd første punktum skal lyde:

En yrkesutøver som har rett til å utøve yrket i en annen EØS-stat eller Sveits, har rett til å utøve et lovregulert yrke i Norge på lik linje med en yrkesutøver som har ervervet sine yrkeskvalifikasjoner i Norge.

§ 13 skal lyde:

§ 13 *Særlige saksbehandlingsregler for etablering*
Departementet kan gi forskrift om saksbehandling og saksbehandlingsfrister om etablering.

VI

I lov 8. juni 2018 nr. 28 om høyere yrkesfaglig utdanning gjøres følgende endringer:

§ 4 skal lyde:

§ 4 *Grunnleggende krav til fagskoleutdanning*

Fagskoleutdanning er høyere yrkesfaglig utdanning som ligger på nivå over videregående opplæring. Fagskoleutdanning skal gi kompetanse som kan tas i bruk for å løse oppgaver i arbeidslivet uten ytterligere opplæringstiltak.

Fagskoleutdanning skal være praksisnær og imøtekomme behovet for kvalifisert arbeidskraft i samfunnet.

Fagskoleutdanning skal bygge på kunnskap og erfaring fra ett eller flere yrkesfelt og være i samsvar med relevante pedagogiske, etiske, kunstfaglige og vitenskapelige prinsipper.

Ny § 4 a skal lyde:

§ 4 a *Krav til fagskoleutdanningens innhold og omfang*

Fagskoleutdanning skal ha et innhold og omfang som tilsvarer inntil to års utdanning på fulltid. Departementet kan, etter søknad fra styret for fagskolen, vedta at det kan gis fagskoleutdanning som i innhold og omfang tilsvarer inntil tre års utdanning på fulltid. Departementet kan gi forskrift om krav til innhold og omfang for treårige fagskoleutdanninger.

For å få akkreditert utdanninger på mindre enn et halvt års omfang må fagskolen fra før tilby minst én akkreditert fagskoleutdanning på 60 studiepoeng eller mer som det er uteksaminert kandidater fra i minst to år.

Overskriften § 5 skal lyde:

§ 5 *Akkreditering og kvalitetssikring*

§ 5 femte og nytt sjettede ledd skal lyde:

Fagskoler skal ha tilfredsstillende interne systemer for kvalitetssikring. Studentevalueringer skal inngå i disse systemene.

Departementet gir forskrift om

- a) vilkår for akkreditering av fagskoleutdanning
- b) vilkår for akkreditering av fagområde
- c) saksbehandlingsregler for NOKUTs akkrediteringsarbeid og
- d) krav til kvalitetssikringssystemer og kvalitetsarbeid.

§ 7 skal lyde:

§ 7 *Generell godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning*

NOKUT avgjør etter søknad fra enkeltpersoner om utdanning fra en utenlandsk fagskole eller en annen yrkesfaglig utdanning fra utlandet på tilsvarende nivå, skal gis en generell godkjenning slik at den ut fra nivå og omfang godkjennes som likestilt med akkreditert fagskoleutdanning. Klageinstansen kan ikke overprøve NOKUTs vurdering av den avlagte utdanningens nivå og omfang.

Ved vurdering av søknad om godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning etter første ledd kan det også behandles personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10.

NOKUT kan fatte vedtak om godkjenning ved helt eller delvis automatisert saksbehandling. Søkeren kan kreve at vedtaket overprøves manuelt av NOKUT.

Dersom NOKUT oppdager at en søker har levert falske vitnemål, andre falske dokumenter eller dokumenter utstedt fra falske institusjoner, skal forholdet anmeldes til politiet.

NOKUT kan dele fødselsnummer, D-nummer og informasjon om at en person har godkjenningsvedtak hos NOKUT, automatisk med en portal for deling av vitnemål og dokumentasjon om oppnådd kompetanse, jf. lov om universiteter og høyskoler § 4-14. Vedtak kan bare deles når den registrerte har bestemt det.

Departementet kan gi forskrift om saksbehandling og klageadgang i saker om godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning.

§ 16 første og andre ledd skal lyde:

Opptaksgrunnlaget til fagskoleutdanning er fullført og bestått videregående opplæring. *Søkere som er 23 år eller eldre i opptaksåret, kan tas opp på grunnlag av tilsvarende realkompetanse.*

Søkere uten fullført og bestått videregående opplæring som er 19 år eller eldre i opptaksåret, kan tas opp til kunstfaglige utdanninger på bakgrunn av opptaksprøve dersom de oppfyller spesielle faglige krav bestemt av fagskolen. Fagskoler må søke departementet for å kunne ta opp søkere etter dette unntaket. Departementet skal fastsette i forskrift hvilke utdanninger som er omfattet av unntaket. Departementet kan gi forskrift om krav som må oppfylles for at en utdanning skal kunne omfattes av unntaket, og en øvre grense for hvor mange som kan tas opp gjennom bruk av unntaksordningen over en bestemt periode.

Ny § 16 a skal lyde:

§ 16 a *Bruk av falske dokumenter ved opptak til utdanninger*

Bruk av falske vitnemål eller andre falske dokumenter ved opptak til fagskoler er forbudt. Tilsvarende gjelder for dokumenter utstedt av falske institusjoner.

Dersom en fagskole eller Samordna opptak oppdager at en søker har levert falske vitnemål eller andre falske dokumenter eller dokumenter utstedt av falske institusjoner i forbindelse med opptak til utdanning, skal forholdet anmeldes til politiet.

Den som har søkt opptak til utdanning etter § 16 ved bruk av falske vitnemål eller andre falske dokumenter eller dokumenter utstedt fra falske institusjoner, vil få dokumentene inndratt og vil ikke gis opptak til utdanning ved fagskolen i inntil ett år. Vedtak om inndragning og vedtak om karantenetid etter denne bestemmelsen treffes av styret selv eller institusjonens klagenemnd med to tredjedels flertall. Departementet eller særskilt klageorgan oppnevnt av departementet, jf. § 20 femte ledd, er klageinstans.

Departementet kan gi forskrift med utfyllende bestemmelser om hva som anses som falske vitnemål, falske dokumenter og dokumenter utstedt fra falske institusjoner etter denne loven.

§ 24 nytt sjuende ledd skal lyde:

Dersom fagskolen oppdager at en søker eller student har levert falske vitnemål, andre falske dokumenter eller dokumenter utstedt av falske institusjoner, jf. første og tredje ledd, skal forholdet anmeldes til politiet.

§ 27 skal lyde:

§ 27 *Krav om politiattest*

I utdanninger der studenter kan komme i kontakt med mindreårige som del av klinisk undervisning eller praksisstudier, skal fagskolen kreve at studentene legger frem politiattest som nevnt i politiregisterloven § 39 første ledd. Fagskolen kan kreve politiattest ved opptak og underveis i slike utdanninger.

Hvis det er gitt særlige regler om politiattest for bestemte typer arbeid, gjelder disse reglene tilsvarende for studenter som deltar i praksisstudier eller klinisk undervisning.

Den som ikke fremlegger politiattest etter reglene i denne bestemmelsen og fagskoleforskriften kapittel 4, har ikke rett til å delta i klinisk undervisning eller praksisopplæring. Det kan gjøres unntak fra dette dersom årsaken til at søkeren eller studenten ikke fremlegger politiattest ligger utenfor vedkommendes kontroll.

Studenter som ikke kan delta i obligatorisk praksisopplæring eller i klinisk undervisning etter denne bestemmelsen, får ikke vitnemål for fullført grad eller utdanning.

En student som er dømt eller har vedtatt et forelegg for et straffbart forhold som omtalt i politiregisterloven

§ 39 første ledd eller i regler om krav til politiattester som nevnt i andre ledd, kan utestenges fra praksisstudier eller klinisk undervisning. Studenten kan bare utestenges hvis deltakelse i praksisstudier eller klinisk undervisning må regnes som uforsvarlig på grunn av den kontakten studenten da får med mennesker.

En student som er siktet eller tiltalt for et straffbart forhold som omtalt i politiregisterloven § 39 første ledd eller i regler om krav til politiattester som nevnt i andre ledd, kan utestenges fra praksisstudier eller klinisk undervisning inntil en rettskraftig dom foreligger, eller til saken er henlagt. Studenten kan bare utestenges hvis deltakelse i praksisstudier eller klinisk undervisning må regnes som uforsvarlig på grunn av den kontakten studenten da får med mennesker.

Styret avgjør om en student skal utestenges fra klinisk undervisning eller praksisstudier. Vedtaket skal fattes på grunnlag av uttalelse fra fagskolen. Et vedtak om å utestenge en student etter denne bestemmelsen skal fattes med minst to tredels flertall.

En student kan klage på et vedtak om utestenging etter denne bestemmelsen. Departementet eller det nasjonale klageorganet for fagskoleutdanning er klageinstans, jf. § 20 femte ledd.

Departementet kan gi forskrift om saksbehandlingen i saker om *innhenting og behandling av politiattest*.

§ 41 skal lyde:

§ 41 *Deling av opplysninger om vitnemål og karakterer*

Fagskoler kan oversende vitnemål og karakterer til den nasjonale databasen for vitnemål og dokumentasjon av kompetanse, jf. opplæringslova § 3-14 andre ledd jf. første ledd.

Fagskoler kan dele en persons fødselsnummer, D-nummer og informasjon som kan identifisere at den nasjonale databasen som nevnt i første ledd eller fagskolen har opplysninger om personens utdanningsresultater, automatisk med en portal for deling av vitnemål og dokumentasjon om oppnådd kompetanse, jf. lov om universiteter og høyskoler § 4-14. Opplysninger om vitnemål og karakterer kan bare deles når den registrerte har bestemt det.

§ 42 skal lyde:

§ 42 *Rapportering til database for statistikk om fagskoleutdanning*

Personopplysninger som nevnt i annet og tredje ledd kan behandles i en database for statistikk om fagskoleutdanning for å legge til rette for å utarbeide statistikk og gjennomføre utredninger og forskning, og for departementets forvaltning og ansvar for fagskoleutdanning.

For søkere til og studenter ved fagskoler kan følgende personopplysninger behandles:

a) fødselsnummer

- b) midlertidig fødselsnummer
- c) navn
- d) statsborgerskap
- e) opplysninger knyttet til utdanningen som studieprogresjon og karakterer.

For ansatte ved fagskoler kan følgende personopplysninger behandles:

- a) fødselsnummer
- b) ID-type og ID-nummer
- c) navn
- d) statsborgerskap
- e) opplysninger knyttet til stillingsforhold og finansiering av stillingen.

Fagskoler skal rapportere personopplysninger som nevnt i annet og tredje ledd til databasen for statistikk om fagskoleutdanning. Departementet kan fastsette frister for rapporteringen, og at rapporteringen skal skje elektronisk. Departementet kan gi fagskoler fritak fra plikten til å rapportere opplysninger om søkere.

Personopplysningene i databasen kan utleveres og sammenstilles til forskning og utredning i samsvar med

formålet i første ledd. Opplysningene kan også utleveres til andre departementer, statlige organer og fylkeskommuner som etter personopplysningsloven har adgang til å behandle slike opplysninger.

Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse er behandlingsansvarlig for personopplysningene i databasen. Departementet kan gi forskrift om behandlingen av opplysninger i databasen.

VII

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. De ulike bestemmelsene kan settes i kraft til forskjellig tid.

B.

Stortinget ber regjeringen i den helhetlige gjennomgangen av universitets- og høyskoleloven komme tilbake med forslag om lovfesting av retten til å få eksamensoppgavene på det norske skriftspråk studentene ønsker.

Oslo, i utdannings- og forskningskomiteen, den 20. mai 2021

Roy Steffensen

leder

Solveig Schytz

ordfører

